

Danske og udenlandske undersøgelser har vist, at forbrugere, der køber mange økologiske fødevarer, har en relativt sundere kostsammensætning. Hidtil er der ikke foretaget undersøgelser af, hvad der ligger bag sammenhængen mellem økologisk forbrug og sunde madvaner.

Undersøgelsesområde

OrgHealth har sat fokus på:

- Om der er sammenhæng mellem økologisk forbrug, og i hvilken grad kostrådene følges i forskellige forbrugergrupper
- Hvilken rolle forskellige forestillinger om sundhed spiller for forbrugerne i deres økologiske kostvalg
- Om der er sammenhæng mellem ændring i økologisk forbrug og ændring i kostsammensætning
- Om økologiske og ikke-økologiske forbrugere har forskellige præferencer for måltiders sammensætning af grønt og kød
- Hvad økologiens nuværende rolle og potentiale er i forhold til sundhedsfremme i befolkningen via øget efterlevelse af kostrådene.

Fremmer det økologiske forbrug folkesundheden?

Organic RDD 2.2-projektet OrgHealth har undersøgt, hvordan kostsammensætningen varierer, når forbrugere opdeles efter deres indkøb af økologiske fødevarer, og hvilken rolle forskellige forestillinger om sundhed spiller for forbrugerne i deres økologiske kostvalg.

Samspillet mellem økologisk forbrug og sundhed er analyseret ved hjælp af tre typer af data: Kvalitative data fra fokusgruppeinterviews og kvantitative data i form af købsdata og spørgeskemadata.

Økologi og renhedsperspektivet

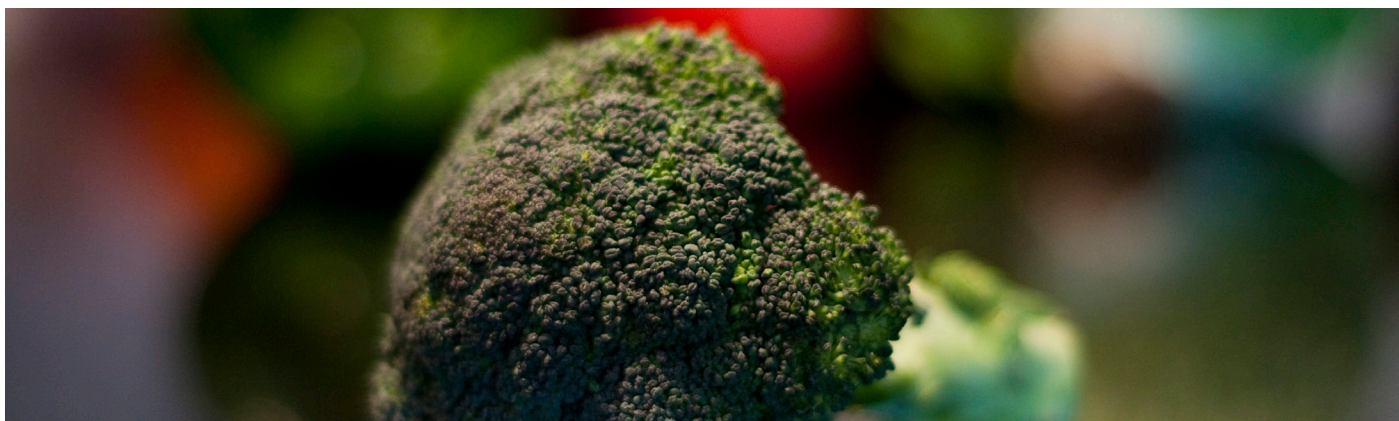
OrgHealth fandt i sine undersøgelser, at sundhed er en vigtig grund til at købe økologisk mad. Herudover blev opfattelsen af "sund mad" nuanceret: Når forbrugerne talte om sundhed i forhold til økologisk mad, trak de hovedsagligt på en forståelse af sundhed som renhed. Men når fokus var sat på sundhed mere generelt, trak deltagerne også på tre andre sundhedsperspektiver; hovedsageligt ernæringsperspektivet men også nydelsesperspektivet og et holistisk perspektiv. At forbrugerne syntes at forbinde økologi med renhedsdimensionen af sundhed, men ikke ernæringsdimensionen, blev tydeligt bekræftet i projektets spørgeskemaundersøgelse.

Sammenhængen mellem højt økologiforbrug og højt forbrug af grønt

OrgHealth fandt en positiv sammenhæng mellem højt økologiforbrug og højt forbrug af frugt og grønt samt lavere forbrug af kød. Og, der sås en tendens til, at folk begyndte at købe sundere mad, før de begyndte at købe mere økologisk. At de økologiske forbrugeres kost i højere grad lever op til kostrådene end øvrige forbrugeres, hænger altså tilsyneladende sammen med, at når man først begynder at fokusere på ét aspekt af sundhed (det være sig 'renhed' eller ernæringsrigtig kost), fører det naturligt videre til fokus på andre aspekter af sundhed.

Konklusioner og anbefalinger

En sammenfatning af økologiens rolle og potentiale i forhold til øget efterlevelse af kostrådene synes at være, at der ikke er belæg for at hævde en simpel kausal sammenhæng, hvor det økologiske forbrug skaber en sundere levevis. Snarere ser det ud til, at forbrug af økologiske fødevarer indgår i en pakke af praksisser, som er forbundet med sundere kost.

OrgHealth ud fra et stakeholderperspektiv

OrgHealths undersøgelser viser tydeligt, at 'renhedsperspektivet' betyder rigtig meget i forhold til forbrugernes opfattelse af sundhed. Økologien er stærk, da den tager hånd om forsigtighedsprincippet. Via økologi-reglerne har vi en meget stor indflydelse på økologiens dyrkningspraksis, og det er et stærkt resultat for økologien, at forbrugerne rent faktisk får den dyrkningspraksis, som de efterspørger og køber ind på.

Kirsten Lund Jensen, Økologichef, Landbrug & Fødevarer

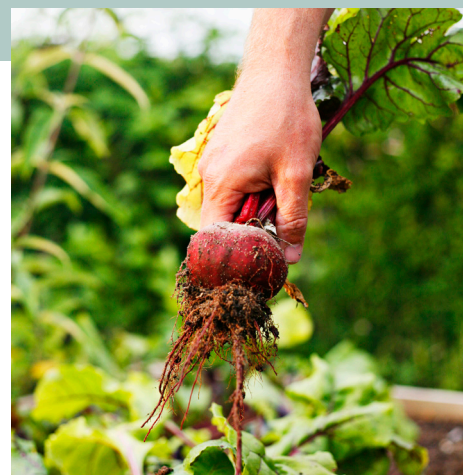
Når man arbejder med sund mad, økologi i storkøkkener og kommunikation, er det desuden nyttigt at få bekræftet, at forbrugere, der køber meget økologi, har en sundere kostsammensætning, bl.a. med mindre indtag af kød og større indtag af frugt og grønt. Økologien bidrager på denne måde til større efterlevelse af Fødevestyrelsens kostråd og til indfrielse af FN's Verdensmål om at sikre bedre ernæring og en mere bæredygtig fødevarerproduktion. Det er både vigtig læring og en motivationsfaktor i det daglige arbejde.

Som det fremgår af ICROFS' Videnssynthese "Økologiens bidrag til samfundsgoder (2015):

"Ved at spise økologisk udsætter man sig i mindre grad for uønskede stoffer i maden såsom pesticider, medicinrester og tilsætningsstoffer, men det er særdeles vanskeligt at dokumentere den sundhedsmæssige effekt af dette"; om økologiske fødevarer er sundere i ernæringsmæssig forstand end konventionelle fødevarer er svært at undersøge til bunds, da det blandt andet kræver, at man kan isolere andre påvirkninger i forhold til sundheden. Ikke desto mindre kunne det være interessant at lave en metaanalyse af eksisterende viden og undersøge dette komplekse forhold.

Herudover kan der peges på, at videnssynthesen (2015) angiver følgende behov for forskning, udvikling og rådgivning: Desuden er der behov for 1.) en klarere definition af sundhedsbegrebet, 2.) optimering af primærproduktionen mht. indhold af sundhedsfremmende stoffer i råvarer, og undersøgelse af hvordan forarbejdningen påvirker den sundhedsmæssige kvalitet, 3.) betydning af cocktail-effekter, 4.) undersøgelse af den økologiske produktionsforms indvirkning på både dyr og planters robusthed over for smitte/infektion og de vigtigste transmissionsveje for sygdomsfremkaldende bakterier herfra til mennesker og 5.) undersøgelse af hvad det at spise økologisk betyder for den "oplevede sundhed" og betydningen heraf for individets robusthed til at modstå eller leve med sygdomme.

**Gregers Dragskov Hummelose, Fuldmægtig,
Sund Mad og Kommunikation, Miljø- og Fødevarerministeriet**

Resultaternes betydning for samfundet

Man kan gå mange forskellige veje for at få flere mennesker til at følge kostrådene, idet fokus og adfærdændring ift. én dimension af sundhed (f.eks. ingen pesticider) ofte fører til ændringer ift. andre dimensioner (f.eks. ernæringsrigtig kost) – det gælder både produktfokus og sammensætning af kød og grønt i et middagsmåltid. Sidstnævnte er kun undersøgt og påvist i et eksempel med pasta og kød- og tomatsovs og bør analyseres yderligere for at styrke robustheden af resultatet. De fundne forskelle mellem kostvaner hos økologiske og ikke-økologiske forbrugere er nyttige til målretning af indsatser som f.eks. informations- og tilbudskampagner.

Behov for mere viden

Det er oplagt at udvide analyserne til at inddrage tænke- og handlemåder for sund mad og økologi ved forarbejdede produkter, produktspecifikke forskelle samt bedre indikatorer for sund kost.

Projektet OrgHealth er en del af Organic RDD 2.2- programmet, som koordineres af ICROFS (Internationalt Center for Forskning i Økologisk Jordbrug og Fødevarer-systemer). Projektet har fået tilskud fra Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) under Miljø- og Fødevarerministeriet.

Læs mere

Projektets hjemmeside: <http://icrofs.dk/forskning/dansk-forskning/organic-rdd-22/orghealth/>
Organic Eprints: <http://orgprints.org/view/projects/dk-orgrdd22-orghealth.type.html>

Projektleder

Peter Sandøe
Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi,
Københavns Universitet (IFRO-KU)
Mail: pes@sund.ku.dk
Tlf.: 3533 3059